

waar zijn djakarta's fidalgo's?

In de vliegertijd was iedere echte jongen altijd herkenbaar aan zijn door eeltplekken en snijwonden verminkte wijsvinger. Daar roetsjte al vierend het messcherpe glastouw langs. M'n moeder kon evenmin als welke moeder ook die vliegermanie tegengaan, maar proberend er zo min mogelijk brokken van te laten komen, gaf ze me raad pleister of verband om die wijsvinger te doen. Maar wie deed dat nou. Je was er het fijne gevoel mee kwijt om op het juiste moment de duikvlucht te laten overgaan in het losvieren, om er de trilling van verkeerd gewonden draad mee te voelen, om de spanning van je draad in de windsterkte te testen, enz. enz.

Er waren tientallen vechtmethoden zonder naam, alleen te beschrijven zoals oorlogsvliegers dat doen. Zo deden we het destijds ook. Als je twee jongens op een muur zag kronkelen met wajanghoudingen, stijve handen en gekrulde armen, dan waren ze zo'n vechttechniek aan het beschrijven. Je had misschien wel honderden kwaliteiten glastouw maar hoofdzakelijk voor twee grondtechnieken: glasan tarik en glasan oe loer waarbij respectievelijk gesneden werd door te trekken en te vieren.

Het was een tijd met aparte vreugden en verdrietelijkheden. Was er een groter smart denkbaar dan het poetoes tangan gaan (in de hand breken) van je vlieger als hij juist aan duizend yard draad in de lucht stond? Zo'n grote klos garen Tjap Gadjah was een vorstelijk bezit en moeders achtten het in deze tijd altijd nuttiger om de naaidoos achter slot en grendel te houden. Trouw naar de Zondagsschool gaan behoevde het vliegersvlees niet voor zwak zijn. Boewaja-lajangans hadden weliswaar goeloengans met duizenden yards garen van buitgemaakte vliegers, maar dat bestond uit eindjes aan elkaar geknoopt touw, dat zeer kwetsbaar was in die knopen. De echte vechter prefereerde een rol ongebroken vliegerdraad boven honderd rollen eindjestouw. Dus knoopten we in die tijd (als we behept waren met gierige moeders) vriendschap aan met klee- en schoenmakers, met wie we uren lang gezellig konden babbelen om ongemerkt een goeie, dikke klos te verdonkeremanen. Er waren arme Chinese klee- makers, die zó vaak bestolen waren dat ze elke voorbijganger beneden de vijftien jaar

spontaan met de ellemaat te lijf gingen. Er waren twee soorten vliegers, de vechten kunstvliegers. Onder de laatste waren wonderwerken van constructievernuft. De Indonesiër vindt naar mijn mening in de vliegerbouw zijns gelijke niet. Op de Pasar Gambir werden wel eens van die kunstvliegerwedstrijden gehouden, die duizenden belangstellenden trokken van heinde en ver.

Overigens bestond er een ongeschreven wet en erecode om nooit met een vechtvlieger een kunstvlieger aan te vallen. Er waren vechtvliegerkampioenen die wijd en zijd vermaard waren als koning der lucht of djago sapoe langit (kampioen hemelschoonveger). Er was er één achter in Laan Solitude op Meester Cornelis, die met zijn kleine witte lajangan sinting in één middag de halve lucht boven Meester volmaakt schoon kon maaien.

Wij aanbadden die kleine magische ruit, ongetwijfeld de Eddie Polo van het universum.

Waar is die tijd gebleven? Waar die vrolijke en sensatievevolle vliegerlucht boven een wapperend Betawie? Waar dat betoverende fluiten om wind uit de hemel te lokken en waar de lidi's met bawang en tjabé op het dak om de regen weg te houden? Een stuk leven is weg, een stukje waarachtig Indonesisch leven dat door geen duizend moderne import-vermaken vervangen kan worden. Bij het denken daaraan pinkt onbeschroomd een dikke traan uit elk oog Uw dienaar (ex-boewaja-lajangan met de zwaarden): schrijver dezes.

boewaja= bandiet; lajangan= vlieger; dus: vliegerbandieten; goeloengan= klos, bij het vliegeren meestal een conservenbus waar het vliegertouw om gewonden werd; kepiting= krab; "d'l"= onomatopée, klankna bootsing van het gevoel dat men krijgt als een strak gespannen vliegerdraad plotse-ling slap valt, omdat de vlieger afgesneden is; raboe= grabbelen; baboe= dienstmeid; badjoe kaos= kousehemd; lidi= klap- perbladnerf; bawang= ui; tjabé= Spaans pe- pertje. De hele combinatie had een magische invloed op het weer.

Uit: "PIEKERANS VAN EEN STRAATSLIJPER",
TJALIE ROBINSON

Ingezonden door Dhr. De Bruyn, Bilthoven